

**Oratio de vita et morte illustrissimi principis ac Domini
Friderici III Comitis Palatini ad Rhenum, Ducis Bauariae, S. R.
Imperii Archidapiferi, Electoris**

<https://hdl.handle.net/1874/436940>

ORATIO
DE VITA ET MORTE

ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS AC
DOMINI FRIDERICI III. COMITIS PA-
latini ad Rhenum, Ducis Bauaria, S. R. Impe-
rii Archidapiferi, Electoris.

Auctore
P. BOQVINO SACRARVM LITE-
rarum in Academia Heidel-
bergenfi Professore.

*Adiecta sunt aliquot doctorum virorum carmina
argumenti eiusdem.*

Esa. 57.

Iustus perit: & non est quisquam qui ponat super cor, &c.

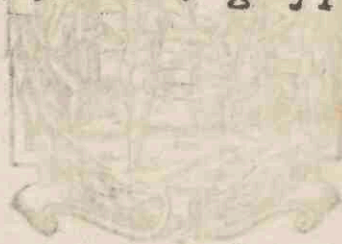

M. D. LXXVII.

APVD IOANNEM MARESCHAL-
LVM LVGDVNENSEM.

O R A T I O
DE VITA ET MORTE
ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS AC
DOMINI FRIDERICI COMITIS PA-
LATINI
**AD ILLVSTRISSI-
MOS PRINCIPES, LODOVICVM
ET CASIMIRVM, FRIDERICI III.
Comitis Palatini, sacri Imperii Electo-
ris, filios, &c. Lamb.
Danæus.**

*Ingentes tumulos, & Mausolea superba,
Quid Lodouice patri? quid Casimire paras?
Ille sibi viuus, totum monumenta per orbem,
Aeternumq; manens, antè reliquit opus.
Mortales pietas tumulos non exigit, urna
Virtutem dignè conderè nulla potest.
Sumptibus ergo Pii tumuli iam parcite fratres:
Huic orbis, non vos, digna sepulchra dabit.*

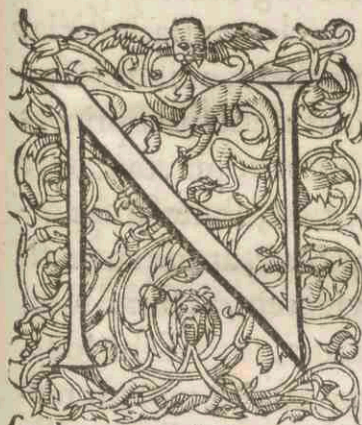

ORATIO.

D. PETRI BOQVINI

DE VITA ET MORTE ILLVSTRIS-
SIMI PRINCIPIS AC DOMINI

*Friderici III, Comitis Palatini ad Rhe-
num, Ducis Bauariae, S. R. Impe-
rii Archidapiferi, Ele-
ctoris.*

NOVIT optimè M. Rector,
& vos ornatissim. amantif-
simiq; collegę probè noui-
stis, qua ratione adductus
fuerim, vt hoc tempore lo-
cum istum conscenderem,
prouinciãq; suscipere dicē
di in hoc amplissimo do-
ctissimorū virorū confes-
su, de re lugubri, & tristissima, adeoq; omnibus no-
bis acerbissima. Malui meam inscitiam, vt disertè
loquar, & infantiam prodere, quàm sinere, vt sine
aliqua nostri doloris, & gratitudinis nostræ publi-
ca significatione reconderentur cineres Illustriss.
Principis Friderici III. cui quàm multis nominib.

obstrictus sit amplif. hic noster ordo, vti Academia tota, vestri animi satis haud dubiè vobis ipsis testificantur. Malui inquam, vt paucis omnia complectar, prudentiam in me vno, quàm in omnibus nobis gratitudinem desiderari, vniuersoq; ordini factæ ingritudinis notam inuri: Cuius rei cogitatio facit, vt de vestra omnium erga me beneuolentia & æquanimitate nihil addubitem. Quod si vllum vnquam à dicendo deterruit consideratio rerum quæ offeruntur, aut multitudo, aut magnitudo, cum conscientia & sensu tenuitatis virium atq; facultatis ad dicendum aptè, pro rei lociq; dignitate, ego omniũ maximè hoc tempore, & in hac causa deterreri debui. Mihi enim cogitare incipienti de pietate, sapientia, prudentia, clementia, iusticia, omniq; aliarum virtutum genere, quibus à Deo optimo patre cumulatus, ornatuq; fuit optimus Princeps Fridericus, tanta rerum copia, tantaq; varietas ac moles sese vltro obtulit, obuersariq; animo cæpit, vt tantum non obruerer, atque vnde dicendi initium facerem non viderem, ac simul mihi venit in mentem, me neq; natura, neq; institutione, neque exercitio comparatum esse ad tantam rem præstandam: qui destitutus sum varia illa supellectile, qua instructum esse oportet eum qui aliis tacentibus, de re magna & ardua verba facere audet. Non enim res magnas, vt scitè quidam ait, parua sustinent ingenia. Verùm enim uerò cum me paululum collegissem, cum meoq; animo omnia hæc
reputaf-

reputassem, sic constitui: Si qua in me temeritatis culpa esse potest, eam præstare non tam meum esse, quam vestrum, amantissimi collegæ, qui onus hoc mihi detrectanti imposuistis. Quod verò attinet ad illam rerum copiam, delectum mihi habendum esse putavi, præcidendaq; esse pleraq;: in primis verò illa in quib. solis nonnulli, in isto dicendi genere præposterè hærent. Quàm multa nõ necessaria, inutilia, inepta, futilia, falsa olim fuerint inserta panegyricis orationibus hodieq; etiamnum inserantur, ob varias, quas nunc prudens prætereo, causas plerosq; vestrum non ignorare scio. Seligam ergo ex immenso rerum aceruo, quæ in primis obseruatione, & memoria mihi digna esse videntur: Ea nepe quæ vt optimo Principi solidam ac immortalem gloriam pepererunt, ita omnibus qui illa in animis recondere, ac sibi ad imitationem proponere non grauabuntur, maximam allatura sunt vtilitatem. Talia enim me hoc loco ac tempore dicere, & vos, viri amplif. audire decet. Hæc autem eiusmodi sunt, vt verborum phaleras, orationis fucum, artificiosæque compositum sermonem, haud magnoperè requirant: id quod nos satis docuit cœlestis Magister Sp. S. vnicus verus veritatis doctor: cui cum nõ deessent artes illæ omnes, doctrinam tamen pietatis ac salutis simplici omnibusque exposita oratione nobis tradere voluit. Quæ igitur fuere optimo Principi cum multis communia, & quæ impiis & malis æquè atque piis & bonis eueniunt, aliis com-

memoranda relinquam. Generis nobilitas, familiae antiquitas, praeclara maiorum facta, vetusta stemmata, amplissima opes, & eius generis alia, quae homines in primis, imò propè sola mirari & amare solent, magna quidem sunt, & ea minimè aspernanda esse fateor: verum ut ut laude digna esse videantur, sicuti dona omnia Dei, illis tamen ut nemo deterior, ita iustior aut melior efficitur nemo, imò verò persepe fit, hominum tamen culpa, ut probrum & ignominiam potiusquàm laudem & ornamentum adferant: vti fit quum destituuntur aliis donis Dei: quae sola homines, ipsi gratos & verè beatos ac felices efficiunt. Id optimè omnium intellexit, persuasissimumq; habuit optimus Princeps: qui re ipsa demonstravit se iamdudum animo altissimè infixum gestasse illud Propheticum ab Apostolo citatum, scitissimeque accommodatum. *Non iactet sese sapiens in sua sapientia, neq; iactet sese potens in sua potentia, neq; iactet sese dives in suis diuitiis: sed in hoc iactet sese qui se iactat, quòd intelligat & cognoscat me: quòd ego sum Iehouah, qui facio misericordiam, iudicium & iusticiam in terra.*

Gentis itaque PALATINAE incunabula, vetustatem & originem longa serie repetitam, recitare, eiusque laudes celebrare, siue encomia quaedam canere nequaquam institui. Quis enim est tam rerum omnium ignarus non modò inter nos, sed etiam apud externos, qui hæc aliquando aut non legerit, aut non audierit? Siquidem hæc omnia à doctis

Etis viris fuere saepe & voce expofita, & literis mandata. Me ergo in istis commemorandis nunc immorari, nihil effet aliud, quàm cum multorum tædio, actum, vti prouerbio dicitur, agere. Imo verò quid aliud effet, quàm frustra ac temerè conari splendèti soli lucem adferre. Neq; verò tam fum vecors aut ignarus mei, vt nesciam ad tam multas tantaq; laudes mea oratione nihil accedere, sicuti neque silentio quicquam decedere posse. Multa etiã de parentum illustriff. Principis virtutibus, vxoris ipsius profapia, liberorum numero atque præstantia, more multorum mihi narranda esse minimè putauì. Valent quidem etiam ista ad laudes amplificandas: atque ad aliquam felicitatis partem pertinent. Verùm in hisce immorari, est eorum quibus quod dicant deest, aut suo otio atque aliena patientia abuti volunt. Nam & hæc externa sunt: ego verò certo consilio institui ea sola persequi, quæ optimo Principi fuere propria: & quorum memoriam nos, & pia posteritas magna cum vtilitate, atque summa illius laude conseruare poterimus. Magnam fuisse omnibus seculis bonorum Principum raritatẽ, vetusta literarum monumenta testantur, communis consensus confirmat, & res ipsa docet. Fertur cuiusdam non minus verum quàm lepidum dictum, *Principes bonos posse uniuersos annulo insculpi & inscribi.* Quo autem rariores sunt qui isto nomine illaq; inscriptione sunt digni, eò laudem merentur illi maiorem. Christus itaq; verus Ecclesiæ pastor, custos

& gubernator, in extrema hac mundi senecta, afflictissimis miserrimisq; temporibus veram effigiem viuamq; imaginem, non modò boni, sed etiã Christiani Principis, in illustrissimo Principe Friderico III. exprimere vti apparet, voluit: idq; partim ad miseros, variis agitados & afflictos tempestatibus tum iuuandos, tum consolandos, tum confirmandos: partim ad Principes alios nò modò verbo, sed etiã viuo exemplo seriò officii sui admonendos. Nã in hoc veluti speculo aspectandũ istis præbuit, quã fidem & diligentiam in gubernando populo ipsorum curæ commissio flagitet: quas nisi præstiterint, rationem ab ipsis aliquando seriò reposcet. Hanc ego vitæ ipsius partem, cum aliqua etiam mortis eius mentione in præsentia vobis ornatissimi viri, breuiter repetere studebo: quo in vtramq; diligentius intendatis oculos: perindeq; faciam, atq; si aliquis protenso digito in lucentem solem, omnes ad intentius contuendum ipsius splendorem inuitet, atque excitet. Neq; verò abs re est, quòd hanc tantum partem vitæ Opt. Princ. attingendam mihi esse ratus sum. Vt enim hæc est præcipua ac maximè illustis totius vitæ ipsius portio: ita in ea, quas Deus in eum contulerat, eximias dotes maximè exeruit, omnibusque contemplandas exhibuit. Scitè profectò ac verè veteri iactatum fuit prouerbio, *Magistratum, indicare virum.* Deinde argumentum istud deligendum mihi existimaui, vt apprimè conueniens doctrinæ quam in hac schola profiteri

fiteri me voluit optimus Princeps, iam inde ab initio suæ gubernationis: cuius me inspectorem & participem esse etiam voluit Deus, quod duco magni beneficij loco, eoq̄ue nomine ipsi gratias ago maximas. Fui autem non tantum *αὐτόπληης* omnium, sed etiam quorundam pars aliqua. Quare vehementer velim omnes sibi ipsis persuadere, certissima esse quæ ex me audient: vt qui non conficta aut ab aliis audita narrem, sed mihi compertissima. Et verò impudentissimus simulq̄; imprudentissimus essem, si quicquam confictum admiscere tentarê: cùm sciam plerisque vestrum omnia æquè atque mihi esse perspecta.

Cæterùm orationis istius nostrę duo siue capita siue membra futura sunt. Alterũ continebit breuifsimã veri Christianismi descriptionẽ, cum accõmodatione ad nostram hypothesim: hoc est ad Opt: Princ: Friderici personam. Alterum constabit breuino- tatione officij Magistratus, quale ipsum describit Apostolica doctrina: cuius simulachrum exhibuit in sua gubernatione idem optimus Princeps: qui quæ alioqui diuersa sunt, pulcherrimè atque scelicissimè coniunxit, simul & veri Christiani, quod commune est omnibus qui nomen Christo dedere, & boni Principis, quod ad pauciores pertinet, tradens atque relinquens exquisitissimũ exemplar.

Vt ergo ad rem aggrediar, verum Christianismum situm esse tum in vera Dei & Christi cogni-

tione, tum in sincero amore pietatis, serioque bonorum operum studio, Prophetica & Apostolica scripta vno consensu testantur. Sunt duæ istæ Christianæ pietatis partes indiuulsæ: & vt illam præire, ita hanc sequi oportet. Quisquis aliter iudicat, aut sentit, toto cælo errat, seque ipsum in primis fallit. Quare qui Christianus non modò videri & haberi, sed etiam esse vult quod dicitur, in hoc totus primùm incumbere debet, vt veritatis, hoc est, doctrinæ diuinitus traditæ verã ac certã sibi paret cognitionem: deinde vt eam partã amet, omniq; studio retineat ac foueat, vitaq; & factis probet: deniq; vt pro viribus officioque, seu vt dici solet, vocatione sua, promouere propagareque eam studeat.

Quæ verò Principis ac cuiusuis magistratum gerentis partes sint, omnium aptissimè & apertissimè docet Paulus tum in ea quam Romanis scripsit epistola cap. 13. tum in earum quæ ad Timotheum extant prima cap. 2. Paucis verbis rem totam comprehendit: quorum hæc est summa, Principem esse benè agentium tutorem & defensorem, scelerum verò vindicem, vltorè, & profligatorè: idq; vt qui ipsius fidei ac curæ sunt commissi, tranquillam ac quietã vitã degant cū omni pietate & honestate. Hæ sunt regulæ quas Apostolus Christi tradidit, & præscripsit omnibus principibus: vt ex his discerent, quæ ipsorum consilia studiaq; esse, & quò referri debeant.

Iactis istis quasi fundamentis, nunc videamus quàm sollicitè, quàm benè, & quàm fœliciter regulas

las istas sequi, & ad eas omnes suas cogitationes & actiones accommodare studuerit Opt. Princ. ex quo ipsum ad gubernacula rerum sedere voluit, summus omniū conseruator & gubernator Deus. Primam sibi curam fuisse de veritatis cognitione atque pietate, & ad eam animum optimè comparatum habuisse principiò clarissimè demonstrauit. Quid autem ad illam comparandam rectèque colendam sit in primis necessarium, manifestè docuit cœlestis Magister Christus: cùm ab iis quos ad suam scholam & disciplinam instituendam delegerat, in ipso quasi limine, teste Luca cap. 9. flagitauit, vt seiplos abnegarent: vno verbo multa ac magna nostræque carni *ἑαυτὸν ἀρνῆσαι* complectens. Quenam verò illa sint, fufius & clarius, vti est apud eundem Lucam cap. 14. aliàs exposuit. *Si quis (inquit Christus) venit ad me, & non odit patrem suum & matrem, & uxorem, & liberos, & fratres & sorores, atque adeò etiam animam suam, non potest meus esse discipulus.* Obscuritas nulla est in verbis istis, sed quanta sit rei difficultas cognoscere domestico testimonio, hoc est, in sese sentire quisque potest: idque etiam eorum qui illud præstant paucitas ostendit. Est tamen hic gradus primus, quo præterito frustra ad altiora contenditur, aut cogitatur de aditu & ingressu in istam pietatis scholam. Quicquid non iacto prius hoc fundamento exædificatur, facillè euertitur & corrui. In hoc est docilitas quam cœlestis doctrina requirit: vt quæ in mundo sunt

coniunctissima & charissima atque pretiosissima haberi solent, illi posthabeantur. Quod cum pauci cogitent, paucissimi que præstent, minimè mirum videri debet, si adeò pauci fœliciter discant, multique in schola Christi nihil proficiant.

Quàm verò benè compositum animum attulerit. Opt. Princ. in ipso statim suæ gubernationis ingressu, luculèto testimonio, illustri que exemplo comprobavit. Ut autem rem ab imis radicibus exordiar, ab antecessoris ipsius exitu initium faciam. Diebus ferè tribus antequàm è vita decederet fœlicis memoriæ Illustriss. Princeps Ottho. H. Hefhusius excitarat in hac schola scintillam controuersia de cœna Domini. Maximo illi Principi successit, non tam hominum quàm Dei consilio atque voluntate, optimus Princ. Fridericus III. cui statim atque appulisset in istius suæ sedis arcem, nodus iste implicatus obiicitur dissoluendus: id quod simili propè sapientia, pari que dexteritate præstitit, atque Salomon ille in sui regni primordio, ortam inter mulieres duas ob superstitem infantem (viti est in sacra historia) litem diremit. At cum irrequieti essent quorundam animi, Illustriss. Principe profecto ad Comitiam, quæ tum auspiciis Imp. Ferdinandi Augustæ agebantur, recaluit, ac denuò accensa fuit illa scintilla, concepta etiam maiore flamma: adeò vt in ipsam quoque loci huius Ecclesiam inuaderet. Vbi rediisset Opt. Princ. litigantium importunitate coactus fuit, remediũ paulò acrius, præter

præter suam etiam voluntatem, quærere & adhibere. Nam vterque contendentium, adeo quæ magna cum offensione Ecclesiæ rixantium loco motus ac dimissus fuit. Sed nec isto adhibito cauterio curatus fuit morbus. Cæpit enim paulò post magis atque magis increfcere, nullis cedens remediis. Eò tandem est ventum alterius partis dissidentium consiliis & artibus (quibus haud dubiè, vt voluit Deus ad ea perficienda quæ apud se decreuerat) vt Opt. Princeps sollicitaretur, adeo quæ vrgeretur à viris magna auctoritate præditis, ei quæ arctissima necessitudine coniunctis, vt sententiam, quam illi falsam esse putabant atque asserebant, vnâ cum illius assertoribus ac propugnatoribus damnaret, atque à sua schola & Ecclesia depelleret. At Opt. Princeps prudentissimè iudicauit, non esse boni viri, ac multò minus Christiani Principis, rem non plenè cognitam damnare, nedum homines nullius impietatis conuictos, aut plectere aut eiicere. Quare alteram aurem aduersæ parti, integram seruare, vt ille monebat, prorsus constituit. Cùm igitur non satis ipsi perspecta hæc controuersia esset, ac in qua omnino acquiescendū esset sententiâ apud se constituere nondum posset: depositis affectibus carnis, pessimis scilicet consultoribus atque aliis præiudiciis quibus præstringuntur mentes ne verum videant & agnoscant, decreuit applicare animum totum & intendere ad indagandam veritatem. Indignum enim simul & periculosum esse ex-

istimabat, eum cui de re tanta esset pronuntiandū,
 tantum alienis auribus & oculis niti ac fidere. De-
 dit itaque operam, vt partis vtriusq; & sententiam,
 & firmamenta audiret, legeret, cognosceret. Quid
 tandem securum est? Vt multa præteream, res in
 publicam disputationem adducta fuit: cui tantum
 non interfuit, sed in hoc ipso quo nunc stamus lo-
 co Opt. Princeps præfuit. In ea disceptatione quot
 per obliquum acceperit & senserit aculeos, quan-
 tos sustinuerit insultus, quot ac quantos exceperit
 impetus clementissimus Princeps, illis qui mecum
 præsentibus, spectatores, ac auditores erant, cogitan-
 dum ac meditandum relinquere malo, quàm cum
 dolore iustaque indignatione expressius notare.
 Tantum hoc verè dico, ipsum satis superque tum
 demonstrasse, quàm esset ingenio ad imperandum
 apto: vt qui non modò non indulgeret, nedum ser-
 uiret suis affectibus, sed etiam ipsis facillè impera-
 ret, eosq; cohiberet ac reprimeret, & pro nata oc-
 casione moderaretur. Nam multa prudenter
 auertendo, alia dissimulando, alia pro innata mo-
 deratione deuorando, quædam patientiâ frangen-
 do atq; vincendo, res per aliquot dies sine vllò tu-
 multu peracta fuit. Breuiter animi moderati simul
 & magnamini, qui iusta & iniusta (vt habet vetus
 parcemia) audire consueuisset, qui nihil in gratiam
 aut odium cuiusquam faceret, quiq; à recto & ve-
 ro nullis rationibus se abduci sineret, egregium ex-
 hibuit specimen. Porro tantum abfuit, vt prima
 hæc

hæc tempestas, quantumuis faua ac grauis, egregium animum fregerit, aut à sano, quod cœperat consilio, & recta quam ingressus erat via, auocarit & abduxerit, vt ipsi fuerit instar stimuli ad vltro currentem magis magisque incitandum. Statim enim atque vtcunque sedatus motus ille fuit, conuexus est omnibus viribus ipsos controuersia illius fontes conquirere, fundamentaque perscrutari. Legere ergo cœpit vtriusque partis scripta, quæ iam tum extabant propè nimis multa. Sed legit nõ (vti multi solent) negligenter, aut imprudenter: Diligentia enim coniunxit & candorem & prudentiam, omnibus studiosis cognoscendæ veritatis necessariam. Nam præterquam quòd principiò procul dispulit nebulas ac tenebras multis hodie nimis familiares & perniciosas, hoc est, personarum respectus atque rerum eiusmodi omnium, qui oculis caliginem offundere & lucem veritatis obscurare solent, adhibuit admouitque lapidem illum, vt dicitur, lydium: id est, canonem scripturarũ, ac, quam veteres vocarunt, regulam veritatis. Quæ enim legebat omnia, cum scriptis Prophetis & Apostolicis religiosè ac sapienter conferebat: sicuti à Constantino illo verè Magno Patres in Niceno concilio, vt facerent sanctissimè monitos fuisse legimus.

Sapientissimo sanctissimi Principis instituto, & egregiis ipsius conatibus sic fauit, adfuit benedixitque Deus veritatis doctor & assertor, vt breui ille quod optabat, fuerit assecutus, & peruenerit

quò tendebat. Nam in portum appulit tranquil-
lum, sententiamque quam tutò sequi non modò
posset sed etiam deberet, peruidit. Deinde verò fi-
cuti in perquirenda veritate, diligentiam atq; pru-
dentiam Christiano homine dignam coniunxe-
rat, ita in ea retinenda, asserēda & propaganda con-
stantiam, fortitudinem, ac magnanimitatem, quæ
pium bonumque principem decebat, adhibuit.

Ex quibus facile cognosci potest quàm sit pro-
cul à vero, quod à multis creditum dictumque es-
se audiuius: sapientissimum Principem à suis siue
Theologis siue Ministris fascinatam ac dementa-
tum, multorum exemplo, non suam ipsius, sed il-
lorum secutum fuisse sententiã ac fidem. Id quod
alia etiam multa euidenter refellunt. Nam quanta
religione quantoque cum iudicio causam istam ege-
rit, & in toto isto negotio versatus fuerit Opt. Prin-
ceps, satis quoque testatæ sunt frequentissimæ atq;
ardentissimæ preces ad Deum: quibus velut condi-
re solebat sacrarum literarum lectionem, cui etiam
per sæpe sancta suspiria ac gemitus interserebat: sed
& lachrymas non rarò fuisse adiunctas, mihi sanctè
affirmarunt qui viderunt. Istud ego certò affirma-
re possum, ipsum ea fuisse cognitione totius istius
negotii præditum, vt ad suæ sententiæ assertionem
aut defensionē minimè desiderarit vllius siue Theo-
logi siue Ministri consilium aut auxilium. Atque
etiam eum fuisse alienissimum ab illa stulta ac vana
credulitate, & negligentia, aut potius socordia eo-
rum

rum qui ab aliena fide pendent, qui que alienis vident oculis, & auribus non suis audiunt. Quid multis? constat Opt. Principem in Ecclesiarum inspectionibus (quibus quàm libentissimè ac studiosissimè aliquando interfuit) non rarò Ministros ipsos audiente Ecclesia, docuisse & instituisse: atq; adeò dissentientes & refutasse & conuicisse. Quòd si pari intelligentia, prudentia, affectu, & religione causam hanc egissent, & etiamnum agerent nonnulli, qui sibi videntur, & aliis videri volunt sapientes ac religiosi, multò melius haberent tum Ecclesiæ, tū Respub. atque longè quietiores melioresque plerique essent. Neminem clementissimus Princeps à se dissidentium aut reiecit aut contempsit, audiuit patientissimè atque placidissimè omnes oblata occasione. Argumentorum vim, ac rationum pondera diligentissimè considerauit, expendit, examinavit.

Sæpissimè auditus est profiteri disertè, se aduersariorum scriptis, rationibus & argumentis doctiorum esse factum in suaque sententia magis atque magis fuisse confirmatum. Quotquot cum eo contulerunt, aut hac de re differentem audierunt, si in ipsis mica salis fuit, facilè deprehenderunt illum nò de alieno, sed de suo sensu loqui solitum fuisse. Sed nihil opus est priuatis testimoniis, cùm publica & multa & illustria extent. Non incelebris fuit Neoburgensis conuentus, qui non multò post nostram disputationem habitus fuit: & quid in eo fuerit ten

tatum aduersus Opt. Principem non est incognitū.
 Sed multò adhuc celebrius & illustrius certamen fuit, quod postea secutum est in Comitiiis Augustæ habitis. Creuerant Christianissimi Principis fides, pietas, constantia, creuerat etiam ab eo diffidentiū feruor. Acrior igitur paroxysmus hic fuit. Si ex iustitia causæ, animi præparatione ac promptitudine, patiendique voluntate æstimandum est martyrium (vti placuit piis eruditisque maioribus) an non meritò optimum Principem inter Martyres Christi reponemus & numerabimus? In quod discrimen se coniecerit, & quæ etiam pericula adire paratum se esse veritatis pietatisque causa, cùm verbo tum factò manifestè significarit, quis est qui nesciat? Conscientiæ bonæ testimonio fretus, fideque minimè ficta sed vera ac firma instructus, atque verbi Dei gladio accinctus, nullis suasionibus, nullis comminationibus, nullis præsentibus aut imminentibus periculis à sua, hoc est, vera sententiâ potuit dimoueri. Imò verò quotquot pium & amore veritatis asserendæ ardens pectus concutere tentarunt, aheneum murum esse cognouerunt atque senserunt. Id quod etiam euidenter confirmarunt, qui deinde insequuti fuere catenati conflictus & labores: vti fuit Maulbronense colloquium, & alterum non ita multò post aduersus Anabaptistas institutū: vt nihil dicam de aliis aliquot, domi ob diuersas causas agitatis. In summa, nihil Opt. Principi aut molestum aut laboriosum fuit, quod
 veritatis

veritatis asserendæ, aut pietatis promouendæ causa suscipiebatur: vt sumptibus nullis pepercit, ita neque molestias neque labores refugit, qui ad scopum illum, quem sibi præfixerat tenderent. Exempla alia cum sint plurima, & omnibus notissima, proferre nihilest opus. Hactenus de certaminibus cum dissentientibus veritatis asserendæ causa susceptis.

Cæterùm bona illa fidei arbor, cum adeò altas firmasq; egisset radices, sterilis esse non potuit: sed omnis generis fructus radici respondentes, domi & foris, priuatim & publicè, erga suos & externos magna copia protulit.

Principiò Ecclesiam suæ curæ commissam, omnibus quibus potuit modis rectè sanctèque constituere studuit. Doctrinam (quam esse velut Ecclesiæ animam probè norat) in ea quàm purissimã, diuinum cultum, ab omni superstitione, nedum idololatria alienissimum, Ceremonias vt paucissimas ita & castissimas, *εὐταξίαν* atq; disciplinam doctrinæ Christi consentientem, atq; Apostolicæ formæ quàm proximam esse voluit, & vt esset, quoad eius fieri potuit, procurauit atque effecit. Errores atq; adeò hæreses (quarum feracissima est hæc Ecclesiæ canicies) pro virili cohibuit, oppressit, extinxit: in primis autem Anabaptismum & Arrianismum: pestes scilicet duas sæuissimè hodiè grassantes: In alia verò flagitia ac scelera vt ii animaduertent, quibus eas partes demandarat, sæpè ac mul-

tum institit. Quanta etiam fuerit ipsius erga amplissimum hunc ordinem nostrum, Academiamque totam, benevolentia, & beneficentia, non est cur in presentia multis verbis apud vos commemorare, vel amplificem. Scio enim rerum istarum omnium altissimè infixam esse vestris animis memoriam, quam nulla, uti confido, delebit obliuio. De multis item gymnasiis seu scholis, ad iuuentutis rectam institutionem excitatis, exædificatis, atque constitutis, tum in hac primaria vrbe, tum in aliis passim per ipsius imperio subiectam regionem, quid attinet multa verba hoc loco facere? Res ipsa in omnium versatur oculis: re autem ipsa loquente, quid lingua aut voce est opus? Sciebat satis sapientissimus Princeps hæc esse Ecclesiarum seminaria ac velut fundamenta, bonarum etiam literarum, pietatis, omnisque virtutis & humanitatis officinas, sine quibus Respublicæ benè habere aut conseruari nequeunt. Quanto ergo fuit ille gloriæ Christi, & salutis hominum studiosior, & ad ista tuenda & promouenda illa exercitia esse necessaria rectè sensit, tantò in id maiore cura ac diligentia incubuit.

Ecclesiarum nutritios se appellari patiuntur atque etiam volunt multi, quos illarum vastatores, oppressores, ac carnifices esse res ipsa arguit: at Ecclesiarum salutem sua ipsius vita chariorem, sibi fuisse re quàm verbis Opt. Princ. testatum facere maluit. Factis enim manifestè demonstrauit, animū suum accensum fuisse Zelo, cura, sollicitudine, quibus

bus inter innumera vrgentia negotia Apostoli animum arsisse. 2. Cor. cap. 11. legimus. Id quod si nesciuerunt ac nō senserunt suæ ditionis, ac ipsis propinquæ Ecclesiæ, extere tamen ac procul dissite sciuerunt, senserunt, professæ sunt, & apud omnem posteritatem prædicabunt.

Quanta sit vis & energia spiritalis illius *κοινωνίας* siue communionis & arctissimæ coniunctionis membrorum Christo, vt suo capiti, verè vnitorū, quam Paulus. 1. Cor. 12. pulchrè ac fusè depingit, & quis sit ille sensus *συμπαθείας* quam in Philippensibus, Thessalonicensibus & Hebræis laudatam fuisse legimus, Christianissimus Princeps ad viuum expressit, & omnibus aspectandum exhibuit. Neque dubium est quin similiter pii omnes illi diuersis in locis sparsi, statim atque ad ipsos peruenerit fama de tristissimo optimi principis obitu, sensuri sint acceptum in suo corpore vulnus, acerbissimiq; doloris significationem sint daturi. Atque ego etsi multa studio breuitatis prudens prætereo, præterire tamen non possum, atque hoc loco & tempore non profiteri, quem in me sensum doloris pariat, memoria beneficiorum, quæ non modò erga me, aut meæ gentis plurimos, sed etiam erga alios innumeros ab eo collata esse scio ac meminisse: quæ certè tot ac tanta sunt vt proluxa etiam oratione sigillatim enumerare possit nemo. Omnium enim piorum quarumcumque nationum, & quocumq; locorum habitantium, afflictiones, calamitates, exi-

lia, vincula, carceres, vt sua duxit atque fenfit: & quodcunque potuit vel remedium, vel subsidium, vel leuamentum subito & alacriter afferre studuit. Nihil nunc dicam de legationibus modo vnus, etiam priuati alicuius, modo plurium atq; adeo Ecclesiarū, ad varios principes missis, magnis & sumptibus & laboribus: nihil etiam de bellicis expeditionibus, quæ nullis non sunt notæ, tantum attingam legationem illam primam in Galliam quæ a-liarum multarum velut fons fuit, ad Pœssiacenum conuentum anno 61. In illa placuit optimo Principi mea opera vt: atque ea ratione perspecta mihi fuit ipsius voluntas. Quo animo, studio, atq; sine ab aliis qui apprimè religiosi, ac de Ecclesiæ salute solliciti esse videri volūt, instituta fuerit legatio illa, cum ex antecedentibus, tum ex actionibus ipsis in progressu negotii deprehendi facilè potuit: sed omnium maximè quæ sunt consequuta euidenter ostenderunt. Optimum Principem Fridericum in vnum Christum spectasse, de huius gloria atque regno, hoc est, Ecclesiæ salute cogitasse, eo que omnia sua consilia ac studia retulisse, tum ea quæ nobis discedentibus & verbo & scripto mandabat, tum illa quæ postea continenter atque constanter eodem spectantia præstitit, luculenter testatum fecerunt: tantum piorum, & afflictionum, quibus Ecclesiæ Christi premebantur, rationē ipsum habuisse, ipsa res docuit. Gaudeant igitur ac rideant quantum velint homines maleuoli & inuidi, qui optimum

mum Principem odiosè ac contemptim exulum
 atq; peregrinorū parentem appellitabant. Quod
 maligni isti vitio dederunt, atque in probrum ver-
 terunt, id pii omnes in primis laudi dabunt atque
 predicabunt. Atque ipse etiam Princeps sciens, *re-*
gium esse (vti dicebat magnus ille Alexander) *cum*
benefeceris, malè audire, facile contempsit sceleratos
 istos sermones: Et ob id maximè quod intelligeret
 quanti faciat Deus, & quàm ipsi grata sacrificia
 sint omnia hospitalitatis atq; humanitatis officia,
 quæ in peregrinos, ac nominatim in suis sedibus
 pulsos causâ pietatis præstantur. Satis enim norat
 quàm multa hac de re extant in diuinis literis diser-
 tissima mandata, amplissimæ quoque promissio-
 nes illustribus exemplis confirmata. Vt est om-
 nibus eius generis beneficiis amplissima certissima-
 que merces apud Deum, ita pia posteritas eorum
 memoriam sepeliri nunquam patietur. Non enim
 mentiri potest, qui iusti memoriam perpetuam fo-
 re promisit.

Quod autem attinet ad Rempub. cui Optim.
 Principem Fridericum præfecerat Deus, nisi eum
 agnoscat ac grata memoria colat, vti patriæ pa-
 rentem, suæ impietatis apud Deum haud dubiè
 graues pœnas dabit, & sceleratæ ingratitude,
 apud pios omnes reapermanebit. Quæ enim Pla-
 to in bono principe requirit, hic, si quisquam a-
 lius vnquam, erga eam præstitit. Constat enim
 ipsum ciuium suorum commoda prætulisse suis:

& vt totum corpus nulla parte neglecta bene haberet, operã quantam potuit, dedisse: In summa, fide ac diligentia nõ tutoria, sed prorsus patria procuracionem ipsius gessisse. Quòd si scriptor idem ille rectè pronunciauit, beatas esse Respub. quibus imperant Philosophi, quantò magis hæc fœlicem se existimare debet, quam Christianissimus Princeps, id est, & sapientissimus & optimus singulari Dei beneficio multis annis rexit? Neq; verò negari nisi ab impurissimis impudentissimiq; hominibus potest, ipsum sua consilia ac studia eò retulisse, vt iuxta Apostoli sententiam, tranquillam & quietam vitam, cum omni pietate & honestate degeremus omnes. Nam eum & pacis amantissimũ, iuxta proprii sui nominis notationem, & pietatis studiosissimum fuisse, inficiari potest nemo.

Atque pium hoc pientissimũ Principis votum ac studium, passus non est Deus, quæ ipsius est clementia, abire irritum. Totis enim annis ferè octo-decim, quibus imperium tenuit Fridericus, regio hæc ipsius nulla insigni clade, aut insolita lue, aut graui calamitate affecta fuit: quibus tamen alias multas etiam vicinas quasdam grauiter afflictas fuisse audiuius. Et tamen si veram religionem ac pietatem, ex talibus euentis, externisq; casibus nequam existimemus more multorum æstimandam esse, credimus tamen minimè vanum esse aut inane, quod apud Apostolum legimus (vt alia multa præteream) pietati adiunctam esse promissionem
vitæ

vitæ non modò futuræ, sed etiam præsentis. Atque etiam existimo Deum certo consilio mala eiusmodi auertisse: vt scilicet hostibus veritatis calumniandi ansam, quam studiosissimè captant, & auidissimè arripiunt, amputaret. Quis enim dubitat, si quid talium malorum nobis accidisset, istos diuinorum iudiciorum præposteros interpretes dicturos sparsurosque de nobis fuisse non dissimilia iis, quæ primis illis Christiani nominis professoribus homines profanos obiecisse, docti ac pii veteres commemorant? Et quantumlibet tale quiddam nobis non euenerit, viperinarum tamen istarum linguarum virulentos ictus prorsus effugere non potuimus. Sed ringantur ac rumpantur licet, inficiari tamen non possunt, nisi à re ipsa mendacii redargui velint, Friderici III. gubernationem Deum singulari fauore atque benedictione prosequutum fuisse: atque quam Opt. Princeps reliquit Heidelbergam, ab ea quam acceperat, esse lōgè diuersam: hoc est, multis nominibus, modis atq; partibus præstantiorem atque illustriorem.

Cæterum de domestica vitæ ratione Opt. Principis hoc tantum dicam: In ea quoque clarum raræ pietatis lumen apparuisse. Quæ enim manè atque vesperi intra priuatos parietes concipiebantur ipso præeunte ad Deum preces, quibus adiuncta erat sacrorum bibliorum lectio, an nõ manifestum erant indicium amoris ac studii pietatis, quo pectus totum ardebat? Aulicam familiam (cuius mores iam

olim non immeritò ab omnibus bonis notati fue-
 re) etsi non prorsus composuit, vti optabat & con-
 tendebat, ad formam quam omnibus piis patribus
 familias imitandam tradidit Dauid in Psal. 101. at-
 tamen quod potuit in illa sedulò correxit, conatús-
 que est omnes sibi simillimos, hoc est, optimos red-
 dere: vt verè meritoque dici posset: *Qualis est Prir-
 ceptis, tales sunt & qui ipsi astant.* Quòd si hac in parte,
 vti in aliis quibusdam, non est consequutus quod
 optabat & contendebat, tamen præclari conatus
 non sunt sua laude defraudandi. Et in magnis ar-
 duis que rebus egregia etiam voluntas, laudem atq;
 præmium meretur. Constat nihil esse hominibus
 familiarius, quàm vitia mirari atque imitari, virtu-
 tem verò contemnere, refugere adeoque damnare.

Moribus fuit Fridericus suauissimis ac familia-
 rissimis, ab omni que fastu & morositate alienissi-
 mis, comis atq; blandus, qui facilè ad se omnes ad-
 mitteret, & à se ferè hilariores dimitteret: erat enim
 tranquilla ac serena fronte, quæ ad euntes mirificè
 recreabat. Quid aliis acciderit affirmare nò debeo:
 sed quid in me sensero dissimulare non possum, Me
 nunquam ab ipsius alloquio aut conspectu, nisi hi-
 lariorem atque recreatum discessisse. Vt breuis sim,
 is vultus, gestus, sermo, optimi Principis fuit, vt ap-
 pud nullū bonum nò fuerit gratiosissimus. Quid?
 sic erant omnia in ipso ad amorem conciliandum
 composita, vt auditi sint magna auctoritate ac pru-
 dentia præditi viri, alioqui ab eo in religione dissi-
 dentes,

dentēs, sic omnia ipsius probare, laudare, admirari, ut omnino nihil aut damnarent, aut in eo desiderarent, quàm id in quo ab ipsis dissentiret: & præsertim in sacramentaria causa. Quanta autem sit vis, dignitas, & auctoritas laudis seu testimonii quod ab aduersariis proficiscitur, ac probitatis splendore velut exprimitur & extorquetur, nemo est qui non intelligat. Hoc genus est apologiæ quod Petrus piis omnibus commendat: Estque ornandi Evangelii atque illustrandi nominis Christiani ratio ad quam omnes qui ipsum profitentur, passim hortatur Paulus.

Ut hanc quæ de vita est optimi Principis partem concludam: fuit sui semper similis, & omnibus in rebus constantissimus, animo & vultu perpetuò propè eodem, neque in prosperis elato neque in aduersis deiecto, ut qui à Deo, in quo vno fiduciam omnem suam atque spem collocasset, semper penderet: reque ipsa demonstrabat, quàm non abs peculiari symboli, de multorum more, delegisset, & identidem usurparet piam illam sententiam, **D O M I N E, S E C V N D V M T V A M V O L V N T A T E M.**

Sed tempus me potius quàm oratio deficeret, si singula persequi vellem. A vita igitur ad mortem transeamus. Nam & hæc quàm fuerit illa sincera, integra, & ab omni simulatione remota, luculentissimè est testata. Nihil profectò est quod æquè hypocrisim excutiat & prodat, atque imminentis mortis sensus. Omnibus enim fictè atque specie tenuis

sanctis, verè est mors quod Philosophus ei tribuit, nempe omnium terribilium terribilissima: vt contra omnibus qui verè pii sunt, perinde est atq; optatissimus portus, iucundissima quies, desideratissima libertas, deniq; laborum & ærumnarum omniū gratissima meta & finis.

Quò fit vt qui in Christum verè credunt ac bene sibi sunt conscii, nullaq; culpa (vt est apud poëtam) palleſcunt, non modò non trepident aut formident ad mortis mentionem atq; sensum, verum etiam gaudeant, exultent, gestiant, capitaq;, vti monuit Christus, attollant: Deniq; sic sunt animati & affecti, vt nihil æquè cupiant exemplo Pauli, quàm vt terrestri tabernaculo dissoluto cum Christo in cœlesti domicilio versentur. Qui enim fieri potest vt mortis percellantur metu, qui persuasum habent ad hoc mortuum esse Christum, vt ipsi à morte in vitam, eamq; beatam & æternam transirent? sic enim sunt hæc inter se pugnancia, vt qui aliter sentit à seipso euidenter dissentiat. Nam teste Apostolo *mortuus est Christus, vt aboleret eum qui mortis habet imperium, id est Diabolum: & liberos redderet, quot quot metu mortis, per omnem vitam obnoxii erant seruituti.* In quem Apostoli locum, habet Chrysostomus multa, præclara, obseruationeque dignissima: inter alia autem hæc, *Verè digni sunt luctu, qui mortem timent adhuc & perhorrescunt, qui resurrectionem adhuc non credunt: Qui autem mortem non timet, extra tyrannidem Diaboli constitutus est.* Timere igitur mortem eorum

rum est qui à Christo alieni sunt, qui que ignorant extinctorem mortis, vitæ verò instauratorē ipsum esse & qui huius mūdi illecebris ac deliciis, seu gaudiis huius vitæ (vti habet peruulgatus versiculus) sic sunt addicti & affixi, vt ab his abstrahantur egrius quàm infantes à suarum nutricum mammis, aut canes, à corio, vti dici solet, inuncto. Quàm autem non timuerit mortem Opt. Princ. Fridericus, plurimis, firmis, & euidentibus testimoniis probauit. Ad eam alacriter excipiendam, nunquam non paratum se esse ostendit: sed tantò se paratiorem esse demonstrauit, quanto eam propius accedere sensit. Id quod est certissimum indicium egregii animi, ac strenui athletæ, qui assiduos progressus in Christiana palæstra fecerat atque faciebat. Aliquot antequàm decederet diebus exceptæ fuere subinde voces, testes affectuum animi sese iam ad migrationem componentis, & ad beatam cœlestemque vitam aspirantis. Et quantumuis esset per sese Christianis armis satis instructus, nempe firmissima fide ac certissima spe, sibi tamen adiunxit ac assiduè adesse voluit, qui ipsum selectorum ex sacris bibliis locorum lectione, additis breuibus explicationibus velut eiaculationibus quibusdam, ad præsentem rem accommodatis, solidisq; consolationibus magis magisque munirent atque erigerent: qui etiam ardentissimè orantem adiuuarent, cohortarentur, & confirmarent. Firmissimis hisce præsidis munitus, forti ac intrepido animo venienti morti iuit

obuiam: atque votorum propè omnium compos,
 expletus ac saturatus rerum omnium, & dierum,
 beatam animam in manus Domini commendatã,
 placidissimè reddidit. Istius autem placidissimè Ca-
 tastrophæ, spectatores ac testes fuere omni exce-
 ptione maiores, aliquot ex intimis familiaribus, in-
 ter quos in primis fuit optimo patri charissimus fi-
 lius Princeps ac Dux Casimirus qui egregiam suam
 pietatem, isto supremo erga amantiſſimum patrẽ,
 officio, testari atque ad eò obſignare voluit.

Placidissimum simul & fœlicissimum istum ma-
 ximi & illustrissimi Principis exitum intentius me-
 ditantem animum meum, variæ subiere cogitatio-
 nes, ex quibus vnam, vt in primis obseruatione ac
 memoria dignam, vobis indicandam potiusquam
 exponendam esse iudicavi. Ea verò est, Mirari me
 fatis non posse, quî factum sit, vt cum Christianis-
 simus hic princeps, iam inde ab initio suæ istius gu-
 bernationis, non reformidarit, amore & studio ve-
 ritatis Christianæq; pietatis asserendæ & propagan-
 dæ, concitare in se animos & odium, plurimorum
 diuersorum ordinum, atq; ad eò potentissimorum
 monarcharum, horum tamen nemo, tot annis, vt
 læderet, ipsum, ne digito quidem attigerit. Non de-
 fuit illis, ac in primis Rom. Antichristo cum suis sa-
 trapis, huic nocendi animus atque voluntas. Non
 est credibile ipsis defuisse vires. Agitata fuisse varia
 consilia de eo opprimendo, non est ignotum aut
 dubium. Multas conspirationes & coitiones in eũ
 finem

finem fuisse initas satis constat. At istorum omnium hostium, optimum Principem nisi animo ac voluntate laesit nemo. Exerere quidem maledicas linguas plerique, uti rabulae, aut insanae quaedam mulierculae: sed tantum abest ut isti nocumentum attulerint aliquod sicuti percupiebant, ut profuerint plurimum. Sparsi enim passimque auditi fuere varii rumores, uti panici quidam terrores, idonei ad incutiendum metum, sed hisce omnibus terriculae mentis nihil est effectum, nisi quod optimi Principis constantia atque magnanimitas probatior illustriorque est reddita: nobis vero qui sub illius umbra quieti sedebamus, subinde non nihil excussus est sopor ac torpor: ne, quod erat in proclui, animi nostri perniciosam induerent securitatem. Sic Deo Opt. patri pro sua sapientia ac bonitate, placuit uti malis aduersantium veritati consiliis, ad filios suos in officio continendos, ipsorumque salutem promovendam. Ad optimum Principem quod attinet, mihi dubium non est, quin ipsum, tot, tamque potentibus hostibus, insanientibus, furentibus, atque frementibus caelestis ille pater, suarum alarum umbra ipsum protexerit, ac manu defenderit sua, atque adeo uti pupillam oculi custodierit ad Ecclesiae praesidium & tutelam. Quo facto veluti illustri exemplo omnium oculis exposito, in animis nostris obfirmare voluit tam multas tamque praecelaras, quae passim in Prophetiis & Apostolicis scriptis leguntur, promissiones, de tuta custodia certa que defen-

sione eorum qui fiduciam suam in ipso collocant. Id quod in istis tantis quas & audimus & videmus, rerum omnium conuersionibus & confusionibus atq; adeò horrendis tempestatibus, quibus tantum non videtur cœlum terræ misceri: & in his quæ adhuc ingrato ac scelerato mundo impendent malis, existimo esse scitu obseruatuque pernecessarium. Quisquis profectò sapit, proculdubio id in animo reponet, & conseruabit.

Talem atq; tantum habuimus Principem, amplissimi viri, ornatissimiq; collegæ, ac studiosa iuuentus, quem si cum fœlicissimo illo Augusto, deliciis hominum Tito, optimoq; Traiano contulero, graui contumelia ipsum à me affectum esse, boni ac pii omnes haud dubiè iudicabunt. Quæ enim inter virtutem ac vitiũ, lucem & tenebras, sacrum ac profanum comparatio esse potest? Neque verò si illum cum Constantino Magno, ac Theodosio, similisq; notæ aliis, quos Ecclesiasticæ historiæ, vt Ecclesiæ Christi lumina, Patres, nutritios, ac patronos posteritati commendarunt, contulero, mihi ipsi prorsus satisfecero. Nam si æqual lance omnia expendantur, videtur non indignus esse, qui cum antiquissimo illo omnium credentium patre Abrahamo, cum multis modis probato, variisq; casibus exercito Dauide, cum pio Ezechia, idololatrici cultus vindice & profligatore, deniq; cum magnanimo Iosia diuinæ legis assertore, ac veri purique cultus instauratore componatur. Id enim quæ in ipso apparue-

apparere omnis generis virtutes mihi videntur meritæ. Talem, inquam, ac tantum, clarissimi viri nuper habebamus Principem, sed habere desimus. Non amisimus quidem, sed eum, qui nobis dederat, euocauit, ad seque; recepit omnium rerum moderator Deus: idque; quia ita ipsi est visum: cuius factum si pii sumus, non possumus non probare ac laudare. Quid verò hic decessus atque discessus significet aut portendat, ominari neque volo neque debeo. Verendum tamen est, ne quem multi non tanti fecere presentem quanti oportuit, desiderent ablatum, frustra que; requirant absentem. Est apud pios omnes in confesso, diuini fauoris atque beneuolentia certissimum argumentum euidentissimum que; testimonium apparere, dum præstantes pietate, doctrina, ac virtute viri, in primis que; Principes excitantur, ac velut cælitus mittuntur: consentaneum igitur est iræ Dei accensæ neque; dubium neque; obscurum dari indicium, quum illi ipsi reuocantur ac subducuntur: Siquidem velut ab ingratis & indignis beneficium hac ratione repeti eripi que; videtur. Cuius rei etiam diuinum ac disertum testimonium apud. Esa. ca. 57. legitur. Quum verò iræ argumentum esse dicitur, id constat intelligendum esse de ira quam Deus concepit, non in eos quos hinc subducendo atque eripiendo sibi, vt charissimos filios, curæ esse, manifestè demonstrat, sed in superstites qui contemptu, abusu, atque ingratitude, ne tanto beneficio se reddiderunt indignos. Non est igitur quod lachrymis prosequa-

mur demortuum Opt. Principem, cui, vt neq; nobis, illæ prodesse nullo modo possunt: imò verò id præter modum facere, quid aliud esset quàm Deo repugnare, ac defuncto velut inuidere, quam tantopere semper optauit, æternam felicitàtem? In nos ergo ipsos potius mentes, oculos, lachrymas conuertamus: ad nos redeamus, nosque ipsos respiciamus, & vt Paulus sæpe ac seriò monet, sedulò probemus. Nostram socordiam, securitatem, ingratitude, ac scelera sentiamus, damnemus, defleamus, corrigamus. Atque actis gratiis Deo, Patri D. N. I. Christo nomine, quòd optimi Christianissimiq; Principis tamdiu nobis concesserit vrsuram, vt per ipsum, subque ipsius vmbra ac tutela, vera ac solida iacerentur pietatis & bonarum literarum fundamenta: ab eodem seriis petamus precibus, vt illustrissimum ac optimum Principem Ludouicum, quem Opt. Patris successorem esse voluit, velit etiam pari animo ac studio imbuere, erga pietatem, ac bonarum literarum studia: vt in filio patrem intueri semper, illiusque memoriam colere ac venerari possimus: atque illum non nobis ademptum, sed in filio restitutum esse meritò credamus, verèque dicamus.

F I N I S.

LAMENTATIO

DE OBITU SANCTIS-
SIMI ET ILLUSTRISSIMI PRIN-
CIPIS FRIDERICI III. COMITIS PA-
latini ad Rhenum, Electoris, Bavaria Ducis, &c. per
Immanuelem Tremellium hebraicè scripta, &
per Michaëlem Læfenium La-
tina facta.

PAcis nomen habet, multã cum nomine pacẽ,
Quam sibi subjecta plebi, variisq; per orbem
Indixit populis: Et paci imponere morem,
Non vitæ extimuit fortis penetrare pericla
Natorum auxilio adjutus, nullosq; labores.
Jova secunda vit studium favitq; Jehova
Consiliis sibi chari hominis: non fosias ille
Tam bene principium exorsus, sinemq; peregit.
Delicia fuit iste bonis, terrorq; prophanis.
Nunc frustra optatus vivis, se in pace recepit.

Idem ad sepulchrum.

Têne, putrem loculum, parias quòd vermibus
escam
Ostentare oculis fastum? num fortè sepultum
Asservare putas te Electorem Fridericum,
Gratia quem fuerat Jova largita Sioni?

Falleris: inter eos nam mens in lumine cali est,
 A quibus inventa est clementis gratia *Ἰοῦρα.*
 Ejus fama volat per latos undiq³ fines
 Terrarum, per agrans omnes auresq³ domosq³:
 Integritas vitæ non ex æquabilis ulli
 Solis ad occasum, solis per vasit ad ortum.
 Illa dies veniet, cum de te surget in auras
 Æthereas, gratia gaudebit luce diebus
 Perpetuis, laudesq³ canet domino dominantī
 Excelsiq³ Deo, ac palmam sustollet utramq³
 Functū anima corpus: tum lata æqualibus annis
 Unā, bis decies superabunt millia secla.

ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΟΤΑΤΟΥ

ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΩΤΑΤΟΥ ΦΡΙΔΕ-
 ΡΙΚΟΥ Γ. ΚΟΜΗΤΟΣ ΠΑΛΑΤΙΝΟΥ

πρὸς Ριῶν, Στρατηγῆς τῆς Βαϊοαείας, τῆς Δυσσε-
 γάτης ἀρχοντος, λόγος ὑπὸ τῆς Πίπης.

Ερμανίας Ζαθέης ἔδαφθ πολὺ ἀμφιβέ-
 βηκα

Ψυχῶ, σῶμα, κλέθ ἐκπεπόνηκα θεῶ.
 Εκπεπόνηκα θεῶ ζῶης τελοῦθιτον ἐνειμα
 Εἰς χθονίς ἀγορῶ πάντας ἐπεθενίς,
 Εἰρῶν δὲ φίλη πατείδι, μερόπεσι τε πᾶσιν
 Α ζῶντος πρὸ ἐμῶ ὑψιμέδων χέρισεν.

Νῦν δὲ τὰ φθὸν μὸν σῶμα μέλας, κλέθ' ἔρανό-
μηκῆς

Κόσμος, ἐμὴ ψυχῇ ἔρανος εὐδέχεται.
Ἀλλὰ ὑμεῖς, φίλα τέκνα θεοῦ φέων βασιλῶν
Ἐκγονα, κάρπσοι ἄνδρες Ἰπυχθονίων
Γαρθέντες δὴ σῶμα θεῶν, ψυχῇ τε, κλέθ' τε,
Καὶ χθονίης πλάτης, ἔρανιόν τε γέρας,
Οἰκεῖον παρ' ἐμῶ τ' ἔζω παράδειγμα λάβεθε,
Εἴπερ ὑμῶν θυμῶν ἴδανε πάντα καλῶς
Χρειατόν μιν τ' εὐτενέως ἐσορεῖτε κέλδουθον.
Γάτρα γὰρ εἰρῶν ἔξει, ὄλυμπον ὑμεῖς.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

Τ' ὄνομα μὲν κόσμῳ, ψυχῇ ἴφθυμον ὄλυμ-
πος,

Ἔργα φίλοι, συγερὸς σῶμα μόλυβδος ἔχει.
Τίπτε δέ μοι πένθος σοβαρὸν θανέοντι, ὀδυρμός τ';
Ἔργα τε καὶ ψυχῇ, τ' ὄνομα, πάντα ζῆει.
Εἰ δὲ μικρῶν τὸ παρὸν ποτὶ σήμασι πῖσῶμα καθύ-
δει,

Τὸ ψυχ' ἀνστήσειν, τ' ὄνομα ἔργα λέγει.

LAMENTATIO
IN OBITVM SAN-
CTISSIMI ET ILLUSTRISSIMI
PRINCIPIS, D. FRIDERICI III. COMI-
tis Palatini ad Rhenum, S. Romani Imperii Ele-
ctoris primarii, Ducis Bavariae, &c.
Latina ex Hebræo facta.

FRANC. JUNIO AUTHORE.

Flebile Theutonidum carmen recitate Cama-
Germana lumēq; decusq; & gloria gētis (na.
Heidelbergae, tuis in montibus occidit. Eheu,
Quī periit, quī lapsa ruit ceruice corona?
Quī fit, ut eximio circumvestita decore
Urbs, opibusq; potēs, quæ gemmis fulsit & auro,
Nunc jaceat viduo veluti damnata cubili?
Ut pro letitia & ludis genialibus actis
Adventu, CASIMIRE, tuo, jã civis in auras
Clamorem attonitus, juvenes, trepidaq; puella
Luctificū reboent, & personet omnia planctus?
Quinetiam tristes se visq; doloribus acta
Congemuere via, cœliq; e nubibus altis
Horrificos patriæ stillant nimbosq; ni-vesq;
O utinam Galli nunquam pertingeret aureis
Nuntius, aut aliis narraret funera terris:
Neu fera quæ triplicē ex gemmis auroq; coronã
Gestat,

Gestat, purpurei fatus, mollesq; cinadi
Perciperent: ne fortè meo exhilarata dolore
Oblatret mihi turba virum, qui vertice glabro
Incedunt, cultiq; genas, arasq; frequentant.

Sed quidnam tepidis lachrymarum fontibus
ora

Irroras? quid ve ille tuus, Germanica, plactus?
Dicam: sed primùm titubanti parcito lingua.
Scindere verba jubet crebris singultibus angor.
Sum vidua, in viduum jaceo dejecta cubile.
Pacificum ipse mihi cōjunxerat antè maritum
Tranquillumq; Deus, quo non integrior alter.
At nunc (me miseram) tantas exarsit in iras,
Deliciis vitæ ut miseram viduarit ademptis.
Hei mihi, quàm proprium, quàm verum nomē
ab alto,

Conueniensq; sibi meus hic FRIDERICVS ha-
bebat!

O quàm multa mihi prædulcia pacis alebat
Commoda! Semper enim castè et reuerenter ad-
iuit

Excoluitq; Deum: semper pia numinis ora
Consuluit facturum opus, templumque reuisens
Auroræ roseas prævertit vocibus vlnas:
Clamantes ad se afflictos recreavit, egentes,
Quorum vita malis prostrata, sepulta jacebat,

Auxiliis nudos, tennes, quos unda malorum
Irrumpens rapiebat: eis pia dextera fulsit.
Hunc alienigena coluerunt: perfidus hostis
Ante hunc pulvere a vultum fœdavit arena:
Huic alienigena mittebant munera Reges:
Huc pius ille animus rexit, quæ gratis alumnis
Omnipotens Deus assidua cum pace probavit:
Hunc comis ille animus, iusta qui lance popelli
Expendit tenuis causas, rixasq; potentum:
Quo duce, pax nostros præcinxit amena pena-
tes.

Deniq; non aurum nobis, non Indica gemma
Charior ulla fuit, nõ Persica gaza: nec unquã
Hyblæa tam grata meo fecere palato
Mella, mihi quàm sua vis erat FRIDERICUS
amanti.

Et nunc, quid facerem, tenui quãdo ocyus aura
Evolat, & pacis custos mea tecta relinquit?
Dicite, fida meæ quos mordet cura salutis?
Non equidẽ inficior, nõ possim mæsta negare
Me graviter peccasse Deo: peccata fateri
Nunc juvat ambabus tundentẽ saucia palmis
Pectora, multiplicemq; animis agnoscere culpã:
Cum Deus in tantos irarum effunditur æstus,
Irrumpensq; suo jaculatur tela furore
Lethifera, & flammæ fumantia tela sequaces.
Hinc

Hinc dolor, hinc lachryma nobis, hinc iusta pu-
doris

Horrifici nos signa premunt, nostrosq; parētis.

Verum tu Domine, o miseris succurrere prom-
pte,

Gratificansq; tuis in plurima secla, quousq;?

II.

Si formosa meum ex animo Germana requiris

Consilium, placidam dictis advertito mentem.

Non ego te multum jubeo Germana gementē

Tristificas tremula diffundere voce querelas,

Aut panem Heidelbergae tuum miscere dolore:

Non ci veis complere suo totum aera planctu

Semiseros, illum patria patremq; cientes

Rectoremq; pium, & caelos resonare querelis,

Ut quibus optata spes est praecisa salutis.

Et quare indocilis pectus tibi rumperet ardor?

At sperate Deum: hic nostrae tutae anchora vitae,

Hic hic Isacidum Deus est: huic fidite soli:

Hic est credenti portusq; & meta malorum,

Hic insperat & locus effugiumq; salutis.

Nec vos poeniteat vitæ rationibus actæ

Expensis animo, huic concedere semper honorē.

Quicquid inest vobis, animū, praecordia, vires,

Membræ referte Deo: sanctis purgat elauacris:

Improbamq̄ è manibus faciles deponite facta:
Atq̄ malis positis, justè condiscite leges,
Et sanctè colite. His forti semente vacatis,
Vos fecunda suo saturabit fanore terra,
Innumeraq̄ Deus perfundet mole bonorum.

Respice, quàm sancta perduxerit ille quiete
Hoc lumē Germana tuum. quid? nonne quietā
Transegit saturamq̄ bonis sine crimine vitā,
Fus dicens populis? certa desedit in umbra
Qua velat Deus ipse suos, totūsq̄ latebram
Illius ingrediens, spem per fugiūmque salutis
In Domino statuit, fultus præcordia verbo.
Propterea ipsa suum curarūt numina servum.
Seu pedibus laqueos auceps posuisset euntis,
Tabificūm ve malum vestras pervaderet oras,
Veridico, ut pelta, servabant numina verbo:
Seu clara aptarent nervo de luce sagittas,
Insidiū ve hostes peterent, tamen institit ausis
Fortiter, arrecto non cessans pergere cornu.
Hæc placido fretus Domino FRIDERICUS agebat.

Nam sibi fidentē Dominus servabat, & omni
Ereptum damno, firma velut arce locabat.
Annon extremo vitæ de faucibus illis
Exodio viruisse fidem, germēque dedisse

San-

*Sanctam animã nosti, veluti cum pullulat alta
In Libano, teneroque erumpit cedrus ocello?*

*O Deus, ò mi chare pater, spes sola salutis,
Inquit, ne procul hinc absis, ne linqvito seruum:*

Sed celer auxilium languenti ferre memento.

*Hanc animam trado manibus: grat are petenti
Per CHRISTI nomen, quem olim tua sancta
voluntas*

Sacrificum instituit ex ordine Melchisedeki:

Per stirpem Isaidum, qua certa fœdera vita

Sanxisti, miserere mei: largire beatam

Quam promisisti seruo, per secula vitam.

Plus satis hac saturor: nec opes, nec gloria mentẽ

Sollicitant, invisa mihi sunt ista: sed unam

O pater exopto, cedò mi, pater alme, salutem.

Talia dicẽtem FRIDERICUM aspexit ab alto

Omnipotens, saturoq; ut perfrueretur amore

Divini vultus, in calum evexit a ventem:

Sua viaq; eterna cum CHRISTO cõmoda vita

Percipienda dedit, dextraq; ad stare parentis.

Quare agite, ò sancti Domino benedicite cives:

Qui tantũ è calis FRIDERICO asperisit honorẽ,

Imperioq; dedit tanto de Principe natum (net,

LUDVICUM: hunc Deus ille pari pietate coro-

Conclamate omnes precibusque fauete coloni.

Reſtorẽ Deus ipſe nouũ foſeãt que regãt que,
Principis informans animum, ſua jura mini-
ſtrans,
Multiplicẽmq; ſui inſpirãſ huic numinis aurã.
Denique ſancta Dei immortalis gratia nobis
Incubet, illuſtrans animos & facta ſecundans:
Ut ſacrum ex animo CHRISTI cantemus ho-
norem.

F. D. I. B.

ELE-

ELEGIA
 IN OBITVM ILLV-
 STRISSIMI ELECTORIS, D. D.
 FRIDERICI PATRIS PA-
 TRIÆ: SCRIPTA

A

M. SIMONE STENIO LOMACENSI.

 Ρῆνον αἰδοπόλων ἐπιλύμβιον ὡς χθὲς ἀνέγων
 Ὀρνέλιων λιγυρῆ ἄν μόνον βέπη,
 Τοῖο Γαλατίνε Φρεδερίκε, λαμπροτάτοιο
 Ἐν τοῖς Τυτονικοῖς ἀσέρῳ ἡγεμόσιν,
 Τῷ πατέρῳ πατερίδῳ, τῷ κ' αὐτοῖς αἰδεσίμοιο
 Τῆς ἀγανοφροσύνης εἴνεκεν, ἀντιπάλαις
 Δ' Ἰάμβρῳ χάρτιν, ἐδέηθην περὶ δ' ἄμβ
 Γράμματι σημαίνειν παυροεπεῖ ὀδυώας
 Ἡ δ' διαρρήθην ἀπανήνατο, ἔπινα μῦθον
 Φθρυγαμμή, (κεράδιον τόσον ἔπειρεν ἄχος)
 Τῆ κεφαλῇ δ' ἀνένδυσεν ἔη, κήρυκας ἀνίης
 Σχῆσ' ἐν τοῖς κόλποις χεῖρας ὀμοπλευκίας
 Τὴν δὲ κόμην ἴλλεσσα χέεν κατὰ δάκρυα πολλά
 Ἐκ βλεφάρων, γοεῶν πένθει δαπνομυθῆ
 Ὅψ' ἂν ὁμοῦ κλαυθμοῖο κορεασαμένη μελέοιο,
 Εἰς ἐμὲ βλεψαμένη τοῖον εἶπεν ἐπ' ἄ
 Γαυέο λιασόμενῳ, ἢ ἐμοὶ ὄρα καιρὸν ἐνοχλαῶν,

Αλγος ἀεξέσσι πάσον ἐνὶ κρηδίῃ.
Ὅσον ἔπι φθιμύω μήτηρ κεν ἐχάνδανε παιδί
Υἱῶν λειπομύω μένω Θ εἴπο λέων.
Ἄλλοι ἀεισαύτων σονόεσαν πένθιμον ᾠδαν,
Οἷς πόρε καλλιόπη νέκταρ εὐαρμόνιον
Ἡμετέρη σελίς ὅστιν ἄφων Θ , πλήκτρα σιωπᾶ,
Τὴν λύπῃ σιγῆς δαξάμνα πτόφασιν,
Τῷ δ' ἔπι κ' ἔπροθενθ' ὅτι ἔδωκ' ὅστι μελίξειν
Τρυτονικῆ παγῶ ἀξιαπασαπίε, (γλοι
Οὐ γερμανός, Ἰβηρ, Γαλάτης, πολυθρέμμονες ἄγ-
Καὶ Κελτοὶ, μεγάλα ἐγύθη Ωκεανῶ
Μυριάδες τ' ἄλλαι κ' ἔδυσιν ἀντολίω τε,
Μάρτυρες ἠνορέης, μάρτυρες βύσεβίης,
Μάρτυρες ἰδρώτων τε δυηπαδίης τ' ἀλεξανῆς,
Τὴν οὖν ἰσώεσθαι θυμὸν ἀτρεσος ἐών,
Ὅσποτ' ἀληθείην εἰς φῶς ἀγν' ἔξοχ Θ ἤερος
Τὴν πρὶν ἀμαύεσθαι τῷ μοναχῶν δίασ Θ .
Τῇ οὖν αἰετὶ φιλέεσθαι ἰσέρμαχον ἀσπίδα τέσσα,
Οὐχ οἶοι, ἀλλὰ θεῶν πάντα χερσὶ νόμος. (πνι,
Φρεσὶ δ' ἔχων σθερὸν μένος, ἔμπεδος ὡς τις εἰε-
Ὀρτυμένων ἔτλη λαίλαπα δυσμυμένων
Ὅου ποτε ἀτραπιτῆ ἐκκλίνας, ἔδ' ὅσον, ὀρθῆς,
Δεξὸν ὄφειλόμην καίσαρι, δεξὸν τε θεῶν.

Δόγματα δὲ συγέων ἄπο μὲς εἰδωλολαβείας
Καὶ κακὰ Ρωμαϊκῆς λείψανα δυσεβίης,
Ριζοθεν ἐκκοψεν, ζήλω πειθήμενθείαις
Χρῶμιν (ὡς γνωσὸν πᾶσιν) ἐφημοσιύαις.
Τῆς τ' ἀρεκῆς διδαχῆς πυροδὸν πάντεσιν ἀνάπλων,
Τοῖς γῆν βυλομένοις τῆς ἐσιδεῖν ὃ σέλας.
Οὐ μῆνον δὲ Φύλαξ, ῥήνσ ὡρ ἀγακλέος ὄχθαις,
Νάματος ἀχραντῆ ἦεν ἄποσολικῆ.
Ἀλλὰ ἢ ἀλλοδαπὴν ὀχετηγὸς ὄξηρός ἐς αἶαν
Γίδακος αἰθερείης ἠγεμόνδυσε ῥοον.
Ἐχματα δ' ἔξ αὐτ' βάλλων ἰδίης δαπανήσι,
Γαμπόλλων ἐθνέων μῖσ ἐπέσπασατο,
Σκηπτήσαν τ' ἐχθεσιν βασιλῆων ἠγεμόνων τε,
Οὐσ' ἰε πει Γαλατίας ἔς τε πει ὁ Ἰβηρ
Οὐ μὴν αἰθρώπης δέδινεν πλέον, ἢ Θεὸν αὐτῷ
Ὡ μὲν ἔδελεν κείνῳ ἄρεσκέμναι.
Τῆνεκεν ἐκ ἀλέγων ὄγ' ἀπειλάων, πολέμιζε
Εἰδῶλων πορομάχοις, χηήματα ὡρδέμενος,
Ἐκπέμψας θ' ὑὸ κρετερόφρονε Χεισοφόρος μὲν
Κάτθανε, τ' ποροζόνων ἀξίῳ εἰς ἄρετιύ.
Αἰχηπητῆς δ' ἀγαγὼν ἠδ' αἰέρας ἰπποκορυσαῖς
Γαῖν εἰς Γαλατῆ γῆς ἄπο τλυτονίδῳ,
Θυμολέων Κασίμειρ, ἄρηιον ἔρκ' ἀπασι

Ἄρχεται ἀνδροφόνον φάσγανα δειδίον,
Ἄμπαυσεν πολέας θνήξας πολυπήμονα ἄτης,
Ἀσράπλων βασιλεῖ πάλω ἐνυάλιον,
Ὄν δὴ ὄγε Σομέων πισῶς ἐσπέισαθ' ὀμήρης
Δὲς αὖ ἐπ' εἰρήνη τρεῖς Γαλάτας ἀπάγειν.
Οὕτως νικήσανθ' ὡς εἶδε παλίν Σοπον ἦα
Γεννήτωρ ὁ γέρων δίδυς ἐναγκάλισεν,
Γηδόσω αὖ παιδὸς τε τύχη λαῶν τε βαθεῖα
Ήουχία, μισῶν αἰδέα δρεψαμένη.
Ὡς δ' ἐπαμεινώνδας Θηβαίων φαίδιμα ἀρχός
Πρῶτα ἀεισηῶν ὦν ποτ' ἀρηϊφίλων,
Φαιδρότατος νίκη ἐπαπώλετο καίερα τραθεῖς,
Γατρίδι δαλοσωῆς ἀχθὸν ἀπωσάμην.
Ὡς ὁ Γαλαπῖνα τὰ γὰρ Φρεδεῖκα ἀμύμων,
Δῆλος ἐν χάρων νεϊόθεν ἐκ κεραδῆς,
Βοτρυόδωρον ὀρώων εἰρήνην ἐν γαλαταίων
Ἄσπεσι ναεταῖεν, μητέρα θινομήης.
Εἶπε δὲ ἠελίος λείπειν φῶς χρυσοχαλῖνος
Τῶδε λαχόντα βίος τέρμα, μείν' ἀφροσωῆς,
Ἦν οὐδ' ἤ Βελγῶν παχέως Σοῖνδ' ἐπύθη
Ἀφελίω, κοινῆς μάρτυρα νηνεμήης.
Τῶν δ' ὧ πρόμι ἀληθείης, παρὶδος μέγ' ἔρφομα,
Υπνον ἐκοιμήθης πᾶσιν ὀφειλόμην.

Φίλτρα λιπὼν κἀτα σείο κὴ ἑασομύμοισι βροτοῖσι,
Τῆς τε ἀγμεράτης γῶν μέτα βύλογης.
Γᾶσι γδ' ἦδα λίω πεφιλημένῳ, ὦ τειπόθητε
Πολλῶν τ' ἐμῆνας θυμὸν ἔροσι τεῶ.
Ἐρδων ξείνοισιν τε κὴ ἐνδήμοισι παροσνῆ,
Ἄιπῳ ὦν λώβης ἔδενι ἔδεμας.
Τῶμπαλιν ἀνδρεσιν γερονῶς παυλήμοσιν ὄρμος,
Ναυηροῖς πειλῶ ὠπασας ἠϊόνα,
Τῶν ῥα πάτρ' Φρεδεῦκε τὸν κλέῳ ἔποτ' ὀλεῖ.
Γᾶσιν ἐν ἀνθρώποις αἰὲν ἀειδόμηνον.
Ὡς γδ' ἔμεγάλος Γομπηῖς υἱὸν ἀγαυὸν
Συχνάκις βύφημιν ἔπτε Αἰνεάδα,
Γεπνυμένοι τ' ἄνδρες κὴ νυῶ ἐπὶ θαυμαζῶσι,
Ἐυχμῆς ἠϊδέεσ ἠϊδος ἀγασάμηνοι
Σικελίῳ ὅς νῆσον κατέχων ἰπεδέξατο πάντας,
Χεῖρα δουηθέντας Κάισαρῳ ἐκφυγέειν,
Τῆν τε βίην Λεπίδου, Μάρκοιο τε νηλέα θυμὸν
Ἄσυ μνηνάντων αἵματόεντι λύδρω.
Ὡσαύτως Φρεδεῦκε σὸν ἔνομα ἄσεται αἰῶν
Τῶν τε ζώντων τῶν τ' ἔπιγνομένων,
Ὅτι τελευτῶν δόποδ εἶξας κοινὸν ἄσυλον,
Οὐ φθόνεες σεγέων οὐκ ἔσταισι φυγάσιν
Δυασομανθῆς Φονικὸν προφυγῶσι τυραννίδος οἴσρον,

Ἀντὶα παλλέσσης ὄπλα Θεῶν μεγάλα.
Οὐ μῆνον δὲ στήθεις πρὸ φρονιῦ πεδὲξασο τῆσδε
Ἀλλὰ κὴ σὺδυκέως ἔτρεφες σὺδέεας,
Πᾶσι χειρὸς ἄμμος χερσὶν ἄρειν, εὐκτὶ κόσμον,
Ἐκ κρεαδίης ἰλαραῖς ὄμμασι φαιδροτάτω·
Χρυσὸν δὲ κὴ ἀχρεῖον σὺν μεγάροισι φύλακτες
Μυρμήκων πλῆτον τόνδε φιλῶν καλέσασαι,
Τῆνεκα δωπῖνας, ὅς τ' ἄξιον ἦε γέρας,
Ἐν περὶ τοῖς, περὶ πόλεις σὺνέα περὶ δῶν,
Τῆς τε Θεῶν λογίων ἰσοφῆτας, τῆς τ' Ἰππὶ τέχναις
Ἄνδρας ἄριζήλας ὄντας σὺν ἄλλοδαπῇ·
Χαῖρε πατέρ Ζωενὸς ὄφελτες μυεῖα κῦκλα
Τῶν ἀγαθῶν ἐπεὶ ἔδεχόμεθα κόρον.
Χαῖρε πατέρ πατείδος τ' ἄσμεν ἔλλιπες, αἰσὶν
Ὀμμασι παπταίνων εἰς πατείδ' αἰθερίω,
Ἡἴ σὺν χάρματά σοι ὄρα μυεῖα, δισεβέεσσι.
Ἄμμιχα σκηπτήχοις, γόντι ἀγαστὸν ἔδος,
Παρ' θεόνω ἰφθίμοιο Ἰωσὶς Δαβίδεω τε
Λάτεια, εἰδῶλων αἰνὰ διωξάμενων.
Χαῖρε, θεὸς δὲ ἡμῖν δαίη ἔμμεν ὑὸν ὄμοιον
Σοὶ πατεῖ, κὴ καλῶς ἄμμι τὲ πάντ' ἔσε].
Τοιαῖδε μελφάμενη ἀπέπαύσατο περὶς, ἔμμεν
Ἀχρημένη λυπῶν παύσατο τῆν περὶ τῶν.

SUPERSTITIO RIDENS
OBITV ILLVSTRISSIMI
ELECTORIS FRIDERICI
Comitis Palatini, &c.

V Eri ignara Dei, simulacrorum veneratrix,
Lignorum cultrix, vana superstitio,
Nuper, ad Ausonias, in quibus modo praesidet, oras
Ut venit mortis nuncia fama tua,
Friderice, Heroum flos inclite Germanorum
Praesidium externis grande, tuisque decus:
Protinus in tremulos tota est effusa cachinnos,
Laticiaque sua publica signa dedit.
Turribus aera sonant, longo levis ordine pompa
Consuit, ex habitu despicienda suo.
Quocunque aspicias, lituus, diademata, vestis
Linea, mitra, rubens infula, Sandalia.
Ut ventum ad templum est, in quo Petri ossa quiescunt
Ossa hominis nobis, huic tamen ossa Dei:
Suggestum extemplo gemmis radiante tiara
Scandit, & ad populum talia verba facit.
Stet sine nube dies, sileat notus aere puro
Naturae facies rideat ipsa nova:
Divorum niteant statuae, nova pepla Mariae
Dentur, in aureola fulgeat Anna stola.

Fulminet auratus splendente Georgius hasta,
Absterfisq₃ micent omnia pulveribus:
Omnia crustaceum monstrent altaria numen,
Nulla per Europam clausa sacella sient.
Thuribulum caleat, grati incendantur odores,
Ostendát que suos quelibet ara deos.
Organa laxatis expirent follibus hymnos,
Melpomenéq₃ modis concinat harmonicis.
Succinctus popa lustrali circumferat unda,
Aspergens guttis ob via quæq₃ suis.
Impiger & ditius vexilla expandat, & omnis
Turba sacris nostris dedita, clamet Io.
Occidit ille ingens (cujus vel dicere nomen
Horreo) terrori qui fuit usque mihi:
Furatus capiti nostro hostis, sæpe minatus
Excidium domibus, perniciémq₃ meis,
Sculptilia ejiciens templis diuimq₃ colossos
Comminuens, nullo numinis ille metu.
Grata deo præstare ratus, radicitus omnia
Si extirpatum iret dirus, agalmatia.
Scilicet huic similem si Teutonibus oratulisset,
Exilii nobis pœna timenda foret.
Jamque relegatam me forsitan Indus haberet,
Aut ferus insano littore Cannibalus.
Plura fuit dictura: sed huic fulgore corusco
Astitit arridens, candida religio,

Nescio

*Nescio quid libri ostendens, tenuique susurro
Et stolidam verbis vix tribus increpitans:
Concidit extemplo pressoque obmutuit ore,
Demissisque abiit tristior auriculis.*

Simon Stenius Lo-
macensis.

G 3

LAMENTVM PIO-
 RVM ET ECCLESIAE, SVPER OBI-
 TV ILLVSTRISS. PRINCIPIS ET
 benigniss. Mecenatis, Fride-
 rici Palatini.

- α. **Α**ΐ πλε, φίλη μητῆρ, νύμφη μεγαλόιο θεοῦ,
 Σὺ τῶσσι κόπῃ δάκρυσιν ἠδὲ γούσι;
 Τί πλε κόμῃσι τίλλῃσι; τί δὲ πένθιμον ἔασαο πέπλον;
 Τί πλε κόμῃσι κεφαλῇ ἐγκέχυσαι ποσέτιω;
 β. Αἰάζω, φίλα τέκνα, Παλατῖνον Φρεδέρϊκον,
 Τῆς ἡμέων ποιμνῆς δεινότατον ἀεθόμαχον,
 Τῆς ἄλλης ἀρετῶσιν ἰσπερ λάμψαντα διδάσκατον
 Ὅσον τῶν λοιπῶν ἀστέρας ἠέλιον
 Πίσει, ἀσεβῆ, ἀγνοσῶν, ἠπόνη,
 Καὶ φιλαληθείῃ ἠδὲ δικαιοσῶν
 Τοῦτο μὲν ἡ ψυχὴ τῆς σώματος ἔξαφειδεῖσα,
 Ἐξ αὐτῆς οἴκους ἔπιατ' ἐς αἰθεροῦς
 Κακῆνθεῖσιν ἀγίων ξυμμεράδεισιν
 Πράως δεασοῖσιν ἀφροσύνας
 Τοῦνεκα συχαίρειν οἱ ἀξίον ὅστιν ἅπαντας,
 Οὐχοῖ ποικίλῃ βτυχίῃ φθονεῖν
 Ἡμῶν δ' ἔξαπίσσει λίπεν σοναχᾶς τε γούσι τε
 Πρώτῃ δ' ἐν τῶσσι θλίψεσιν ἀσεβῶν.

Ὡς πρὸ γὰρ τε λιμνῶν ναυηγῆς, ὡς πρὸ ἄστυον
Ἀνέρας ἄμυδρῆος εὐδέχεται Φυγάδας·
Ὡς ὄδ' ἐπὶ ζώων, οἷς ἀνὰ Φρονῖσσι τυραννίς
Βελγίδος ἢ ἄλλης ἐκ χθονὸς ἔξεβαλε,
Πρόφροσιν ἀδικαλίσιν ἢ πρὸ φρονι δέξασθαι θυμῶν,
Τοῖς μὲν ἐδῶν, τοῖς δὲ ἢ κτεάτων μεταδῆς.
Χῶς ἀγαθὸς τέκτων βυρώδεια τοῖχον ἐρείπων,
Ἀνὴρ σαπρῶ καυτὸν κάσφαλέ οἰκοδομῆι·
Ὡς ὄδ' Ἰωσέω μετ' ἀμύμονος ἴχνια βαίνων,
Ταῖδ' ὧλ' ἐκ μιάρων ἔξεριπὼν ἐδ' ἐθένων,
Τῆς τ' αὐτῶν λάτρες εἰδωλομανεῖς τε μισμοῦς
Ἐξοείσας, ἱερῆς ἔξεκαθήρε δόμοις·
Ὡς πάλ' ὁ Ἀλκείδης τὰς Αὐγείας καθήρε
Βραδείας κόπρῃσιν πλήρεας ἠλιβάτῃ,
Τὴν τε πανελλινῶν Ἰππῶν χθόνα τῆς πολιήτας
Παντοίων λυμέων ρύσαιτο νολεμέως.
Χῶς ὄχετι γῆς ἀνὴρ τὰ πρῶτα μὲν ἔξαφίσει
Λειβήδρῃσιν σαπρῶν ἢ δουλοειδῆς ὕδωρ,
Εἶτα δὲ σωσιφύτων καθαρῶν τ' ἐφίσει ροάων
Νάματα, ἔξ ἀμάρης ἔχματα πάντα βαλῶν·
Ὡς ὄδ' ἐψευδολόγων πεπλασμένα δόγματα μύθων
Παντελέως ἱερῶν ἔξεδῖωξε δόμων,
Θείων ἀντεσάγων λογίων σωτήριον αὐδῆν,

Φιμῶν τ' ἀντιπάλων τοῦς Φλυάρους λάλασας
Καὶ τῶν γυμνασίων (W) βαρβαρον ὄχλον ἔλασεν
Ἀνέρας ἀντεσάγων ἰσορας ἰδμοσιωέων.
Οὐ μοιῶν δ' ἰδίην χθόνα πῶσῳ πλέσπεν ὄλω,
Ἀλλὰ κ' ὀθνείοις τῶν δ' ἔπορεν μετέχην.
Ὡς δ' ἡμέων ἢ ἀγνωμοσιῶν θεὸν ἀνὶ ποσέτων
Ἡ μέλεεν δῶρων ἄξια βύλοχέειν,
Ὀργισθεὶς πάνδρος σέρεσ' ἡμᾶς (W) μὲν, ἑαυτῆ
Δέχμεν (C) ἐς κόλπους, ἀμμε δ' ἀπωσάμενος.
Τένεκεν, ὦ παῖδες, σὺ μπτέει σωννεχῆς αἰεὶ
Ἐυχαῖσι κρατεραῖς οἰκτολόχοις τε γούσι
Τὸν πατρὸς αἰδερεῖς ταχέως μειλίστετε θυμόν,
Οὐχ ἑτέρως αὐτῆ ἦτορ ἰλαξόμενοι.
α. Ὡ πατέρ, ὦ βασιλῆ, ἡμέων σ' ἀγνωμοσιῶν
Ὀργισαμῆν, ποιῶν ἄξιοι αἰδέων.
Ἡ δ' ἐλεημοσιῶν σὺ ἠπιότης τε φιλόφρων
Μείζων τῆς ἡμῶν ἀμπλακίης πέλεται.
Ἡ τῶν μοινοχρῆς σέο πατρὸς θυσιῆ, αἴ τε
Αὐτῆ ἑωεῖρ ἡμέων ἰκεσίαι λιπαρεῖς,
Τὰς ἡμέων ἀλιτημοσιῶν, βδελυρεῖς πρ' ἔσας,
Ἐκτείβειν, πάσας τ' ἀμπλακίας, ἰκαναί.
Πολλάκι κ' βαρέως σ' (C) Ἰσοραηλίδ' ὄρεναν
Σφαῖσι τῶν βασιῶν, σφαῖσιν ἀπαθαλίαις

Ὅτ' ἤε δὲ τῆς αὐτῶν τε καταγνώσαντες αἰοίης,
Καὶ κατακείναντες σφῶν ἀλιτημοσιύης,
Πρὸς σε ἐπέσρεψαν μετανώσαντες, κ' ἐδέηδεν
Σεῖο, ἀλξίνακον χεῖρα ὄρα χέμματα
Αὐπῆκα πραιυῶδες, ὧ πῆμονα ρύσαιο λαόν
Δυσμυρέων τ' ἀνδρῶν ἠδὲ δυηπαδιῶν.
Τῶς κ' νυῦ ἡμῖν συγνώσας, ἤπει σῶτ' ἔρ,
Ἡμῖν τοῖς ἰδίας ἀχθομυροῖς κακίας,
Δὸς πορομάχης ἄλλης τῆ ποιμνίης, οἱ κρατερῆσι
Χερσὶ μαχέσσονται τοῖς ὀλοοῖσι λύκοις.
Δὸς τ' ἀγαθῶ παρὸς τῆς ἕεας ἔμμεν ἀμείνεις,
Εὐσεβέσθ' ἰστέως κάρρονας δισεβίη.
Δὸς τοῖς σθυ δέλοισι ἀτρέσως καὶ μεγαθύμως
Τὴν σθυ ἀληθείῳ κ' λόγον ἐκλαλέειν.
Τὴν σθυ δεξιτερὴν κρατερόν τε βραχίονα κ' νυῦ
Ἐκτεινον, κ' νυῦ σὸν κράτος ἐμφάνισον.
Δὸς κ' νυῦ σημεῖα τεράστια σ' εἰ δια παιδός,
Ἰησ' εἰ, γίνεαδ', ὧ πατ' ἔρ, ὡς τὸ παρ' ἔρ.
Δὸς τῶν δυσμυρέων ρυθέντας, σοῖ, πατ' ἔρ, ἡμῶς
Γάντα τὰ ἡμετέρης ἡματα τῆς βιοτῆς,
Λαβθεῖν ἀφόβως ὁσίαις φρεσὶν ἠδὲ δικαίαις,
Σόν τε κλέσθ' κ' σὸν τοῦτομα βύλοχέειν
Μέχρ' αἰ ἀϊδίης ἐν δένδρ' ἐκβάντες ἐς ἔδρας,

Πάσιν τ' ἐιδῶντες τὴν κρηδίας κακίαν,
Αἰδίως τελέως θ' ὑμνέωμεν σ' ἠδὲ σέβωμεν,
Σόνθ' ἕϊόν κ' ἕϊόν πνῦμα τὸ ἀγνότατον.

EIVSDEM ARGVMENTI

locus ex Esaia cap. 57.

Ὁ Δυσσεβής ὑπόλυται
Κ' ἔστιν ὅσις σίνοει.
Ὁ δ' αὖ δίκαιος ἀρεταί
Κ' ἔπις ζωῆκεν αἰς φρεσίν
Ὡς μυελίων ὑπὲρ κακῶν
Ἡρῆθη, κ' εἰρήνης ἔστω
Ἐν δὲ μέλαθρον, δεμνίοις τ'
Ἐν οἷσι παύεθ' ἠσύχως
Ὁ διαρρησῆσαι θεῶν.

Idem Latinè.

*Iustus perit: nec ullus est
Qui videat hoc, qui cogitet.
Obit pius: nec ullus est
Qui advertat animum pro viduis
Diris quòd exemptus malis,
Beata pacis atria
Ingressus in cubilibus*

*Suis quiescat qui piè
Versatus est coram Deo.*

Ad animam defuncti.

*Valete principis boni
Manes boni. Vale pii
Sanctique sancta & o pia
Herois anima. Gaudiis
Te recrea presentibus.
Olim micabis lucidum
Sidus, coronam perpetis
Captura vitæ, cœlitus
Rex quum redibit gloria
Christus, piosq; & impios,
Qui sunt, fuerunt, qui que erunt,
Sistet tribunali suo,
Illis misericors, iustus his
Iudex daturus premia.
Salve, vale: salve, vale.
Ringantur omnes impii.*

Mæcenati benigniss. &
piiss. memoria & gra-
titudinis ergo, Frideri-
cus Syllæpurgius Ve-
teranus Hessus posuit.

FINIS.

